

Atskaite par dalību COPA/COGECA un Eiropas Komisijas rīkotajā darba grupā:

Augļi un dārzeņi

27.- 28.03.2012., Brisele

Izskatāmais jautājums: Diskusija ar Eiropas Komisijas (EK) pārstāvjiem par Eiropas Savienības (ES) un Marokas divpusējo brīvās tirdzniecības līgumu.

No EK puses diskusijā piedalījās 5 pārstāvji. Šis līgums visvairāk skar Spāniju, Itāliju un Franciju, jo citrusaugļi un tomāti no Marokas ienāk ES tirgū vienlaikus ar šo valstu produkcijas piedāvājumu un ievērojami pazemina cenas tirgū. No ražotāju puses diskusijā piedalījās galvenokārt Spānijas un Itālijas pārstāvji. Arī EK pārstāvji atzīst, ka šis līgums ir vairāk politisks lēmums, nekā ekonomiski pārdomāta rīcība. Ražotāji prasa stingrāku fitosanitāro un nekaitīguma kontroli produktiem, kas tiek ievesti no Marokas un citām 3. valstīm, kā arī nodrošināt šo produktu izsekojamību. Tāpat, ražotājus uztrauc, ka Marokā un citās 3. valstīs tiek lietoti tādi augu aizsardzības līdzekļi (AAL), kas nav atļauti lietošanai ES. Rezultātā cieš mūsu ražotāju konkurētspēja, bet patērētāji tāpat saņem piesārņotu produkciju, cieš arī vide. Marokā bioloģiskie produkti tiek ražoti pēc atšķirīgiem no ES nosacījumiem un tirgū var tikt sajaukti ar ES autentiskiem bio-produktiem. EK pārstāvji piekrīt šiem apgalvojumiem, bet uzsver, ka lielāka izsekojamība prasa vairāk papīru no ražotāja un palielina administratīvo slogu visos ES robežpunktos, neatkarīgi no tā, kādas valsts preces ienāk caur šo punktu.

Rezumējums:

Latvijai tieši šī problēma nav aktuāla, bet drīzumā tiek plānota divpusējo brīvās tirdzniecības līgumu noslēgšana ar citām 3. valstīm, tostarp Moldovu, Armēniju un Gruziju, kas varētu cieši skart arī mūsu zemnieku intereses. Pašlaik Ekonomikas ministrija veic nozaru aptauju šinī sakarā un mums jāizmanto šī iespēja aizstāvēt savas intereses rītdienas tirgū.

Izskatāmais jautājums: Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) pēc 2013.g.

Tika parādīta prezentācija par Copa/Cogeca (C/C) viedokli un apspriests C/C sekretariāta sagatavotās vēstules melnraksts. C/C nav apmierināta ar „aktīvā zemnieka” definīciju regulas priekšlikumos un uzskata, ka kritērijus „aktīvā zemnieka” noteikšanai jāizstrādā katrā Dalībvalstī (DV), vadoties pēc tās apstākļiem.

Tāpat C/C uzskata, ka „zaļajai komponentei” ir paredzēts nesamērīgi liels budžets (līdz 30% no kopēja atbalsta summas) un prasa alternatīvu risinājumu, kas apvienotu ražošanas efektivitāti un vides saglabāšanos. Uzskata, ka no zemnieka nedrīkst prasīt obligātu „zaļo pasākumu” izpildi, tam jāatstāj izvēles brīvība.

C/C prasa vienkāršot Savstarpējās atbilstības (SA) prasības, panākot lielāku harmonizāciju normatīvajos aktos ES līmenī. Tāpat tiek prasīts saglabāt atbalstu ražošanai mazāk labvēlīgajās teritorijās.

C/C prasa skaidrākus un vienkāršākus nosacījumus ražotāju organizāciju (RO) atzīšanai (vairāku DV pārstāvji ir satriekti par to, ka EK auditori atzīst par neattaisnotiem pasākumus, kurus atzina nacionālās autoritatīvās iestādes). Vairāku veco RO pārstāvji ir pret prasību veidot 5 gadu darbības programmu, uzskatot, ka tas nav iespējams mainīgos tirgus apstākļos. Prasa arī lielāku koherenci starp KLP mehānismu un antimonopolu politiku. (Pašlaik veidojas pretruna, jo KLP pēc 2013.g. paredz RO veicināšanu visās nozarēs, bet tas zināmā mērā mazina brīvo konkurenci starp ražotājiem.). Tāpat tiek prasīta lielāka cīņa ar lieltirgotāju negodīgo praksi attiecībā pret produktu ražotājiem. Jābūt atrunātai iespējai RO slēgt saistošus līgumus ar tirgus operatoriem, kas nav RO biedri (tad, piemēram, RG Liepājas pusē varētu slēgt līgumu ar „ADS Pagrabs” un tas veicinātu RO veidošanos.)

Tāpat C/C vēlas, lai tiktu atjaunoti visiem obligāti augļu un dārzeņu kvalitātes standarti, jo to atcelšana nav devusi gaidīto rezultātu, savukārt produkcijas kvalitāte ir pasliktinājusies. Tāpat vairākas valstis vēlas, lai tiktu pieņemti standarti pārstrādātiem produktiem ar prasību norādīt izejvielu izcelsmi.

Rezumējums: Augļu un dārzeņu ražotājiem atbalsts RO nozīme vairāk nekā VPM, jo saimniecībām ir mazas platības. Atšķirībā no veco valstu RO obligāta darbības programmas izstrādes prasība ir paredzēta LR normatīvajos aktos. Pašlaik ir svarīgi sekot tam, kāds tieši budžets tiks paredzēts RO atbalstam un nepieļaut atbalsta griestus vai citus atbalsta ierobežojumus salīdzinājumā ar pašreizējiem nosacījumiem.

Izskatāmais jautājums: Starpnozaru organizācijas darbības pieredze Spānijā.

Spānijas pārstāvis savā prezentācijā (teksts spāņu valodā) iepazīstināja ar starpnozaru organizāciju darbību Spānijā augļu un dārzeņu sektorā. Līdzīgi tam, kā piena vai olīvu nozarēs tiek veidotas organizācijas, kas apvieno zemniekus, pārstrādātājus un tirgotājus. Galvenais šādas kooperācijas pluss ir ievērojama produkcijas kvalitātes uzlabošanās, jo organizācija izstrādā savus kvalitātes standartus.

Citu valstu pārstāvji uzskata, ka RO darbojas ne mazāk efektīvi, turklāt izmanto ES atbalstu Tirgus kopējās organizācijas (TKO) ietvaros.

Rezumējums: Latvijā pašlaik dārzeņu RO paši pārstrādā savu produkciju vai pārdod svaigus produktus, kā izejvielas pārstrādātājiem. Spāņu pieredze ir interesanta, bet arī pārstrādāto produktu tirgus ir piesātināts un pati par sevi pārstrāde svaigo produktu noieta problēmas atrisināt nespēj.

Izskatāmais jautājums: Jauna bioloģisko produktu audzēšanas metode

Bioloģiskajā audzēšanā hidroponikas izmantošana nav pieļaujama. Dažādās DV hidroponikas jēdziens tiek definēts atšķirīgi. Tā Holandē pie hidroponikas pieskaita visu, kas nav audzēšana augsnē, tostarp audzēšanu podos un konteineros. Austrieši ir izveidojuši speciālus organiskus substrātus uz kūdras, kokosa vai komposta pamata, kas atbilst visiem Austrijas bioloģiskās ražošanas nosacījumiem, un piedāvā izmantot tos siltumnīcu kultūru audzēšanā. Tas ļautu saīsināt pārejas periodu gurķu vai tomātu audzēšanā, kā arī piedāvāt salātus un garšaugus podiņos. Pašlaik šāda audzēšanas metode ir pieļaujama Dānijā.

Rezumējums: Ideja ir ļoti interesanta un to vajadzētu izmēģināt arī Latvijā. Ja nepieciešams, jāveic grozījumi bioloģisko saimniecību atzīšanas kritērijos. Latvijā galvenā problēma varētu būt kvalitatīvā komposta un piemēroto organisko mēslojumu trūkums, bet tas ir sīsināmās lietas. (Vairāk informācijas <http://www.lko.at/?id=2500%2C1658746%2C%2C>)

Izskatāmais jautājums: RO atbalstāmo produktu paplašinājums

Dažas DV vēlas, lai dārzeņu produktu sarakstā tiktu iekļauti arī saldā kukurūza un galda kartupeļi. Šo pozīciju atbalsta Ungārija, savukārt Spānija grib iekļaut arī valriekstus. Tomēr apsverot domu, ka ES valstīs saldo kukurūzu (un arī kartupeļus) pārstrādei audzē miljoniem hektāru tūkstošiem saimniecību, kuras arī gribēs saņemt atbalstu RO, darba grupas pārstāvji noraidīja šo domu.

Rezumējums: arī Latvijā vairāki dārzeņu audzētāji gribētu, lai galda kartupeļi un saldā kukurūza tiktu atbalstīti RO ietvaros, tomēr uz kopējā dārzeņu ražošanas apjoma fona saldā kukurūza Latvijā nišas kultūra vien ir. Salīdzinājuma ar risku, ka liela daļa augļu un dārzeņu RO atbalstam paredzēto līdzekļu var aizplūst Spānijas un Ungārijas saldās kukurūzas ražotājiem, bet pārējiem tiks pielietots atbalsta samazinājuma koeficients, labāk arī mums atteikties no atbalsta dažiem hektāriem saldās kukurūzas.

28.03.2012. Dalībvalstu un nozares pārstāvju tikšanos ar „Skolas Augļa” programmas darba grupu

Izskatāmais jautājums: DG AGRI atskaite par paveikto darbu

Kopumā ņemot, „Skolas augļa” programma ES ir ieviesta un attīstās veiksmīgi, tajā nepiedalās tikai Anglija, Zviedrija un Somija. Anglijā darbojas analogiskā nacionālā programma, bet Zviedrija un Somija uzskata, ka viņu bērni saņem gana kvalitatīvas pusdienas skolās un papildus administratīvais slogs nav samērīgs ar izdalīto porciju vērtību.

2010-2011.m.g. programmā iesaistīto skolnieku skaits ir palielinājies no 4,7 milj. līdz 9,1 milj. Dažādās valstīs bērnu skaits un vecums ir atšķirīgi, izdalīto produktu klāsts ir atkarīgs no bērnu vecuma un mācību gada garuma. Pirmsskolas vecuma bērni vairāk ēd ogas un augļus vasarā, skolnieki saņem arī dārzeņus. Visvairāk līdzekļu „Skolas augļa” programmai ir apguvusi Itālija (20,5 milj. EUR), Polija, Francija un Spānija. No visām DV šī gada atskaites jau ir saņemtas, tiek apkopotas un drīz tiks publicētas.

Francijā ir ļoti liela starpība starp apgūto finansējumu un izdalīto produktu daudzumu, jo tiek izmantoti bioloģiskie produkti. Vidējas vienas porcijas lielums ir 130 g, vismazākās porcijas (62 g) ir Čehijā, dažās valstīs tās pārsniedz 200 g. Vidējā vienas porcijas cena ir 0,30 EUR. Tiek veikta arī izglītošana: bērni apmeklē saimniecības, tiem māca veselīgo dzīvesveidu skolās, tiek izplatītas pat speciālas datorspēles un firmas, kas propagandē pareizo uzturu un fiziskās aktivitātes. Lielākoties izplata svaigus, vietējos produktus: ābolus, bumbierus, banānus un citrusaugļus, no dārzeņiem: burkānus, gurķus un tomātus.

KLP pēc 2013.g. paredz finansējumu „Skolas augļa” programmai 150 milj. EUR pašreizējo 90 milj. vietā.

Izskatāmais jautājums: Freshfel pētījums „Patēriņa izmaiņas tendences”

Ļoti interesanta prezentācija. Visās valstīs pēdējo 5 gadu laikā augļu un dārzeņu patēriņš samazinās. Vairākus gadus palielinājās eksports uz Ukrainu un KF, bet šogad tas ir apstājies. Samazinās arī dažu augļu eksports. ES samazinās iedzīvotāju skaitu, samazinās augļu un dārzeņu patēriņš uz vienu cilvēku dienā. Desmit gadu laikā 2000.-2010.g.g. tas ir samazinājies par 100 g uz cilvēku dienā. Liela daļa pārtikas produktu tiek izmesti pēc iegādes (Beļģija līdz 20% nopirkto dārzeņu). Recesijas dēļ pieauga patērētāja cenas loma, pērk mazāk kvalitatīvus, bet lētus produktus. EHEC (zarnu nūjiņas izraisīta) krīze iedragāja patērētāju uzticību svaigiem produktiem. Vienlaikus patērētāju acīs palielinās uzturvērtības un nekaitīguma loma. Bērni negrib ēst augļus un dārzeņus, vecākiem nav laika pagatavot ēdienu, arvien vairāk cilvēki ēd ārpus mājām. Ir nepieciešamas inovācijas, jāuzlabo nozares veidols patērētāju acīs.

Izskatāmais jautājums: Dalībvalstu nacionālo programmu attīstība

Visumā EK ir apmierināta ar „Skolas augļa” programmas attīstību dalībvalstīs. Lielāka daļa DV ziņo, ka programma ir populāra skolēnu un vecāku vidū, bet kritizē administratīvo slogu, loģistiku, izdalīšanas grūtības un dokumentācijas apjomu. Vācijas, Francijas un Čehijas pārstāvji prezentēja savu pieredzi programmas ieviešanā.

Izskatāmais jautājums: skolu un vecāku viedoklis.

Uzstājās ES Skolu direktoru asociācijas prezidents un ES Vecāku asociācijas viceprezidente.

Skolas nav sajūsmā par šo programmu, sevišķi ar izglītojošo pasākumu prasību. Skolotāji tāpat ir noslogoti, no bērniem tiek prasīts arvien vairāk, bet koncentrēšanas spējas un sekmes kļūst arvien vājākas. Krīzes dēļ sadarbība starp skolu un vecākiem kļuvusi vājāka. Skolās nav, kas izdala produktus, nav, kas uzskaita, nav, kur uzglabāt. Slovēnijas pārstāve pastāstīja par skolas sakņu dārzu ierīkošanu vairākās skolās, kuros ar prieku strādā ne tikai bērni, bet arī paši skolotāji.

Vecāku pārstāve vairāk uztraucās par piedāvāto produktu kvalitāti un vecāku slikto informētību par šo programmu. Arī Latvijā tika pieminēta to valstu skaitā, kurās vecāki nezina par „Skolas augļa” programmu. Savukārt Islandē programmā piedalās visi bērni 3-19 gadu vecumā. Ir izveidoti mācību materiāli skolotājiem, bet nav mācību materiālu vecākiem.

Izskatāmais jautājums: filmas „Lazy Town” iekļaušana „Skolas augļa” programmā

Šī filma (seriāls no vairākiem desmitiem 25 min. garām epizodēm) ir adresēta 7-10 gadu veciem bērniem un aicina tos vairāk kustēties un ēst augļus un dārzeņus. Filmas veidotāji ir gatavi piedāvāt to ES valstīm bezmaksas.

Kopsavilkums/ leteikumi nākamajam darbam:

Svarīgākais šinī reizē bija jautājums par Copa/Cogeca pozīciju sakarā ar KLP pēc 2013., kā arī informācija par jauno bioloģiskās audzēšanas metodi. „Skolas auglis” Latvijā darbojas samērā labi. Tāpat ir izdevies aprunāties ar citu valstu – Zviedrijas, Vācijas, Ungārijas, Austrijas – pārstāvjiem par šajās valstīs lietotajiem AAL dārzeņos. Šī informācija ir vitāli svarīga, kārtojot lietojuma paplašinājumu dažiem AAL Latvijā. Tāpat apspriedām ar Zviedrijas pārstāvi rudenī importēto kartupeļu gadījumu. Viņa bija dziļi pārsteigta par tik zemu cenu (0,03 EUR/kg) un izteica domu, ka tas varēja būt reeksports no kādās 3.valsts, solīja pārrunāt to ar saviem kartupeļu audzētājiem.

Marija Gailīte

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA